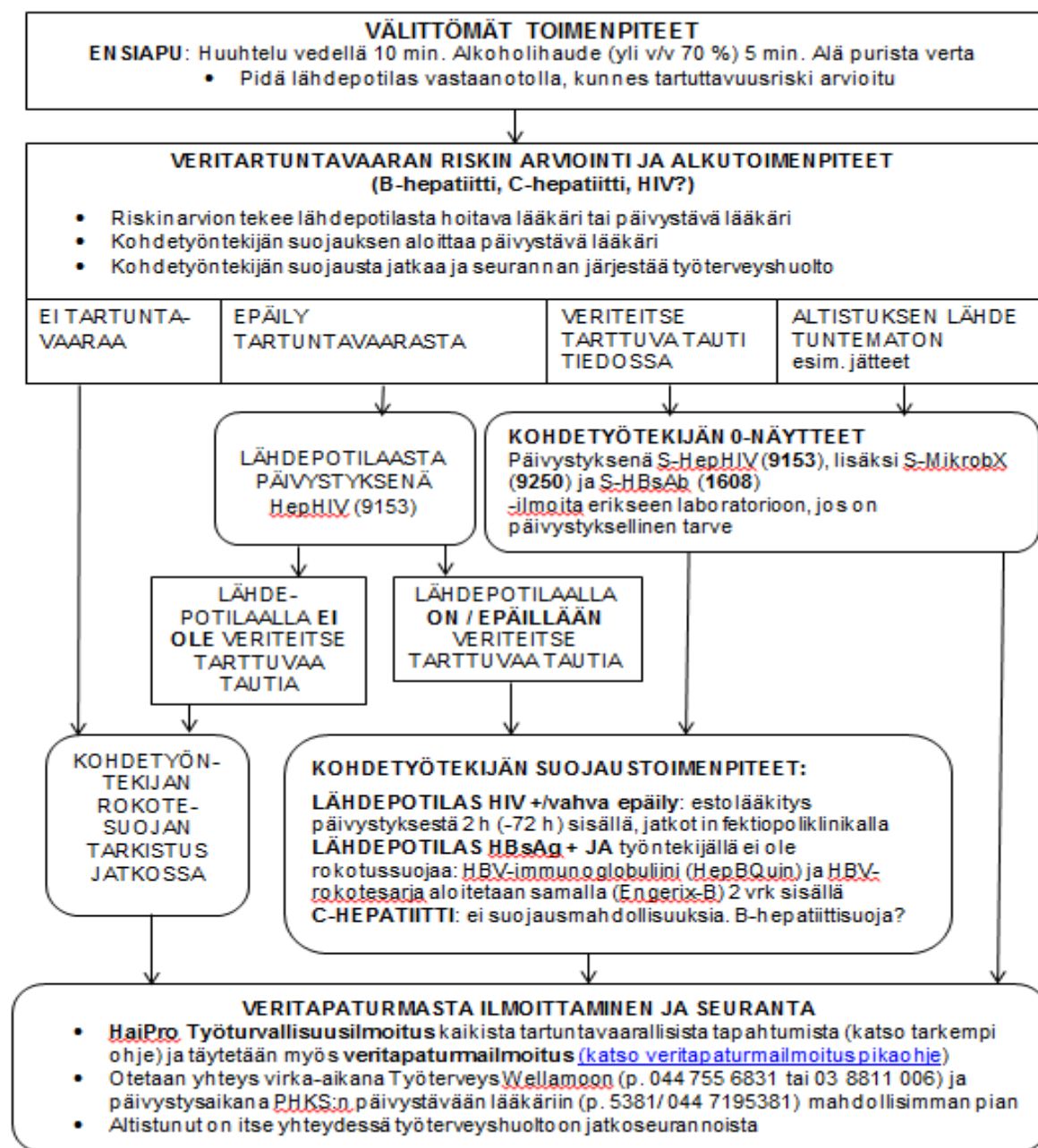


VERITAPATURMAN PIKAOHJE

([katso veritapaturmailmoitus pikaohje](#))

TARKENNETUT TOIMINTAOHJEET TYÖPERÄISEN VERIALTISTUKSEN TAPAHDUTTUA

(Hepatiitti B, Hepatiitti C ja HIV)

Tartuntatapa

Ohje koskee altistustilanteita, joissa B-hepatiittia, C-hepatiittia tai HIV:a tartuttavan potilaan verta tai veristä eritettä joutuu tai epäillään joutuneen työntekijän verenkiertoon.

Tärkeimmät tartuntamekanismit veren välityksellä tapahtuvassa tartunnassa ovat:

- neulan tai muun kontaminoituneen **terävän esineen pisto ihon läpi**
- veren tai näkyvästi verisen eritteen roiskuminen **haavaiselle tai rikkoutuneelle iholle** (huom. ei terveelle iholle roiskunut veri)
- veren tai näkyvästi verisen eritteen roiskuminen **limakalvolle**
- veritartuntavaarallista tautia sairastavan potilaan purema

Tartuntavaarallisena pidetään verta ja näkyvästi veristä eritettä.

Ensiapuohjeet:

Lähdepotilasta hoitavan lääkärin velvollisuutena on arvioida potilaan tartuttamisriski ja siten jatkotoimenpiteiden tarpeellisuus.

Altistuksen tapahduttua, menetellään seuraavasti:

Altistuksen tapahduttua menetellään seuraavasti:

1. Huuhdellaan haava runsaalla vedellä 10 min ajan. Huuhdellaan haava alkoholilla (vähintään 70 %). Alkoholihuuhe jätetään iholle viideksi minuutiksi. Limakalvot ja silmät huuhdellaan keittosuolaliuoksella tai vedellä.
2. Selvitetään yhdessä potilasta hoitavan lääkärin kanssa lähdepotilaan mahdolliset veren välityksellä tarttuvat taudit (hepatiitit, HIV)
3. Otetaan yhteys virka-aikana Työterveys Wellamoon (p. 044 755 6831 tai 03 8811 006) ja päivystysaikana PHKS:n sisätautipäivystäjään (p. 5381, 044 7195381) mahdollisimman pian. Altistuksen vaatimat toimenpiteet täytyy aloittaa päivystysluonteisesti.
4. Veritapaturmasta täytetään:
 - [HaiPro Työturvallisuusilmoitus](#). Veritapaturman tapahtuman luonne on Työtapaturma /Välivaltatilanne. Ilmoituksen pakolliset kentät täytetään sekä klikataan Täytetään myös **veritapaturmailmoitus** ([katso veritapaturmailmoitus pikaohje](#)), lopuksi Tallennetaan ja jatketaan veritapaturmailmoitukseen. Veritapaturmailmoitukseen siirtyvät edellisen lomakkeen pakolliset tiedot automaattisesti, muut kohdat täytetään sekä tallennetaan.
 - HaiPro-ilmoitukset lähetetään omalle esimiehelle, työterveyshuoltoon, infektioyhmälle ja työsuojeluvaltuutetulle
 - Tapaturma ilmoitetaan virka-aikana (myös päivystysaikana tapahtuneet jälkikäteen) puhelimitse omaan työterveyshuoltoon, joka vastaa ensiavusta, jatkohoidosta, seurannasta ja työtapaturmalausunnoista. Opiskelijat ottavat yhteyttä omaan terveydenhuoltoonsa.

Jatkotoimenpiteet:

1. 0- näytteet

- Näytteet toimitetaan laboratorion näytteiden vastaanottoon.
- Mikäli harkinnassa on kiireellinen lääkehoidon aloittaminen altistuneelle työntekijälle päivystysaikana, lähetteen tilaajan tulee ilmoittaa laboratoriopäivystäjälle (p. 044 719 5428) kiireellisestä lähdepotilaan näytteestä ja pyytää laboratoriopäivystäjää soittamaan tulokset niiden valmistuttua. Tulokset vastataan laboratoriotietojärjestelmään seuraavana arkipäivänä. Päivystysaikana tuloksia ei vastata laboratoriotietojärjestelmään.

Lähdepotilaasta

- määritetään mahdollisimman pian potilaan suostumuksella S-HepHIV (9153)
- tilanteissa, joissa tartuntavaara on ilmeinen (kudoksiin penetroiva vamma, esim. neulan pisto) voidaan tarpeelliset näytteet ottaa myös ilman potilaan suostumusta työntekijälle aiheutuvan perustellun tartuntariskin vuoksi tilanteissa, joissa potilaan suostumusta ei voida saada esim. tajuttomuuden vuoksi.

Altistuneesta työntekijästä

- määritellään 0-näytteet S-HepHIV (9153). Varalle otetaan S-MikrobX (9250), S-HBsAb (1608).
- Näytteet toimitetaan laboratorion näytteiden vastaanottoon.

2. HIV

A) Jos lähdepotilas on HIV-positiivinen tai on vahva epäily* HIV-positiivisuudesta

- välittömän ensiavun jälkeen mahdollisen lääkityksen aloitus tapahtuu aina keskussairaalassa
- **työntekijän** HIV- antigeeni ja -vasta-aineet määritellään 0-näytteen lisäksi 1, 3 ja 6 kuukauden kuluttua.
- mikäli viimeinen HIV-näyte on negatiivinen, seuranta lopetetaan.

* Lähde / potilas on suonensisäisten huumeiden aktiivinen käyttäjä, hänen seksikumppanillaan on HIV tai hänellä on AIDS:iin sopiva taudinkuva ja tutkimustuloksia ei ole käytettävissä. Lääkitystä tarjotaan ja se voidaan aloittaa, mutta lääkitys lopetetaan, jos HIV-testi jää negatiiviseksi.

Estolääkitys HIV-altistuksessa:

Nopeasti (mieluiten kahden tunnin kuluessa altistuksesta) aloitetulla antiretroviraalilääkityksellä voidaan pienentää tartunnan riskiä. Lääkityksen tarve harkitaan päivystysluontoisesti ja lääkityksen aloituksella on kiire.

Estolääkityksen aloittamisesta päättää virka-aikana HIV-potilaiden hoitamisesta vastaava infektio lääkäri (p. 5455, ulkoa 044 719 5455), päivystysaikana päivystävä sisätautilääkäri (p. 5381, ulkoa 044 719 5381).

Lääkkeet on saatavissa sairaala-apteekin päivystysvarastosta kaikkina vuorokauden aikoina. Ennaltaehkäisevän hoidon kesto on 28 vrk ja se on työntekijälle maksuton.

Ennen hoidon aloitusta otetaan 0-näytteiden lisäksi seuraavat verikokeet:

- B-PVK+T (2474), B-Diffi (2225), P-ALAT (1024), P-AFOS (4587), P-Amyl (4589), P-GT (4597), P-Krea (4600)

Ennen hoidon aloittamista työntekijän tulee tietää seuraavat asiat:

- Käytetyt lääkkeet aiheuttavat usein sivuvaikutuksia, joista tavallisimpia ovat päänsärky, väsymys ja vatsavaivat. Lisäksi saattaa kehittyä verenkuvamuutoksia, jotka ovat lähes poikkeuksetta palautuvia.
- Lääkkeiden oton tulee tapahtua ehdottoman säännöllisesti.

HIV-estolääkitys: Isentress 400mg 1X2+Truvada 200/245mg 1X1

Altistuneen työntekijän jatkohoidosta ja seurannasta vastaa HIV-potilaita hoitava sisätautilääkäri, jolle on toimitettava tieto aloitetusta estolääkityksestä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

B) Lähde HIV negatiivinen tai lähde ei tiedossa.

- Ei estolääkitystä.

C) Lähteen HIV-status ei tiedossa, riski arvioidaan pieneksi.

- Ei estolääkitystä

3. Hepatiitti B

A) Jos lähdepotilas on HBs-Ag-positiivinen tai vahva epäily HBs-Ag-positiivisuudesta esim. akuuttia hepatiittia sairastava.

a) Työntekijä on rokotettu (ja saanut rokotevasteen) tai sairastanut B-hepatiitin (HBcAb-positiivinen): ei toimenpiteitä

b) Työntekijää ei tiedetä HBs-tai HBc-vasta-aine-positiiviseksi (työntekijä ei ole rokotettu B-hepatiittia vastaan eikä ole sairastanut sitä):

- annetaan anti-HBV-immunoglobuliini HepBQuin® 500KY (1 ampulla) mahdollisimman pian, viimeistään 24 tunnin sisällä tapahtuneesta sekä samalla B-hepatiitti rokote (Engerix-B ®)
- Immunoglobuliini annetaan toiseen olkalihakseen ja B-hepatiitti-rokote toiseen. Toinen rokoteannos ja immunoglobuliini annetaan kuukauden kuluttua. Kolmas rokoteannos annetaan 6 kuukauden kuluttua.
- raskaana oleville naisille voidaan antaa immunoglobuliini, mutta rokottamisesta päätetään tapauskohtaisesti.
- O-näytteen lisäksi tutkitaan 1, 3 ja 6 kuukauden kuluttua S-HBsAg (1605), S-HBcAb (1606), S-HBsAb (1608). Kolmen kuukauden kuluttua tutkitaan P-ALAT (1024).

B) Jos lähdepotilas on negatiivinen tai lähde ei ole tiedossa

a) jos altistunut työntekijä on rokottamaton, annetaan B-hepatiittirokotesarja ja tarkistetaan rokotevaste

b) jos rokotesarja on jäänyt kesken, se täydennetään ja tarkistetaan rokotevaste

c) jos altistunut on rokotettu, ei toimenpiteitä

4. Hepatiitti C

A) Jos potilas on HCV-vasta-ainepositiivinen tai epäily siitä (suonensisäisten huumeiden käyttäjä),

- työntekijästä tutkitaan O-näytteen lisäksi 1, 3 ja 6 kuukauden kuluttua S-HCVAb (3815) sekä 3 kuukauden kuluttua P-ALAT(1024).
- ehkäisevää lääkitystä ei ole
- B-hepatiittirokotesarja syytä antaa
- Tarvittaessa varhaisen taudin hoitoharkinta jatkossa

LÄÄKKEIDEN JA ROKOTTEIDEN SÄILYTYS

HIV-altistuksen jälkeiset lääkkeet, B-hepatiitti-rokotteet sekä immunoglobuliini säilytetään sairaala-apteekin päivystyslääkevarastossa. Varastossa on erillinen laatikko, jossa lukee 'Työperäisen verialtistuksen ensilääkkeet'. Kulkulupa päivystyslääkevarastoon on Akuutti24 sairaanhoitajilla ja vartijoilla. Jos altistustilanne edellyttää vain B-hepatiitti-tehosterokotuksen antamista, rokotus voidaan antaa omassa työterveyshuollossa.

TUTKIMUSKUSTANNUKSET

Päivystysluonteisesti aloitettavan lääkityksen ja rokotteiden kustannuksista vastaa Ensihoito- ja päivystyskeskus. Lähdepotilaan laboratoriotutkimuksista vastaa potilasta hoitava yksikkö.

TOIMINTAOHJE VERIALTISTUSNÄYTTEIDEN OTTOA VARTEN

- Keskussairaalan laboratorio ottaa verialtistuneesta työntekijästä 3 geeliputkea verta
- Ellei lähetettä ole valmiina laboratorio tilaa nimitarroja varten tutkimuksen 0133 Tutkimus 3 tilaajana WKES (0700).
- Altistunut työntekijä soittaa virka-aikana Työterveys Wellamon p. 044-7556831 tai 03 881 1006 ja pyytää lähettettä Työterveys Wellamon tietokantaan.
- **HUOM ! Verialtistusnäytteitä EI tilata työntekijän työyksikön tai Akuutti24:n osastokoodeilla.**